

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Список використаних джерел:

1. Коваль І. Виплата компенсації за неправомірне використання об'єкта інтелектуальної власності: правова природа й умови застосування. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2015. № 6. С. 70–78.
2. Мисенко О. Компенсація за порушення авторського права у новому законі. URL <https://blog.liga.net/user/amyisenko/article/50264/>

Ключові слова: авторське право, порушення авторських прав, компенсація за порушення авторського права.

Key words: copyright, copyright infringement, compensation for copyright infringement.

БААДЖИ НАТАЛІЯ ПИЛИПІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
кандидат юридичних наук, доцент*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У сучасному освітньо-науковому середовищі як в Україні, так і за кордоном, питання академічної доброчесності та довіри часто перетворюються на питання моніторингу, контролю та примусу як в онлайн, так і в офлайн форматах. В умовах запровадження великої кількості онлайн ресурсів, розвитку дистанційного навчання активного застосування набувають різноманітні програмні продукти, які виступають інструментами для вимірювання рівня доброчесності, моніторингу або перевірки здобувачів освіти та науковців.

Питання формування академічної доброчесності в академічному середовищі були досліджені у працях таких вчених, як : А. Є. Артюхова, А. Т. Добко, Д. Загірняк, Ю. Калиновської, Н. С. Кузнецову, І. В. Назарова, Л. В. Єфименка, А. Мельниченко, Є. Ніколаєва, В. Ромакіна, В. Сацик, Д. О. Сопову, Я. О. Тицьку, Т. Фінікову, Т. Яворську, Т. Ярошенко А. Abraham, J. D. Adams,, S. E. Ard, F. Ard, J. Cutri, S.E.Eaton, J. C. Hughes, Y. Karlina,, D. McCabe, K. L. Turner, T. Fishman та ін.

Треба зазначити, що саме у 2005 році було сформовано новітню університетську мету, що знайшла своє закріплення у «Бухарестській декларації етичних цінностей і принципів вищої освіти у Європі»: «У суспільстві знань, що розвивається завдання університетів не обмежуються розвитком і збереженням базової науки; вони беруть активну участь у тлумаченні, поширенні та практичному застосуванні знань» [1]. У зазначеному документі було визначено кілька значущих цінностей та принципів університетів третього покоління, зокрема і принцип академічної доброчесності у процесі викладання та навчання, який є вагомим складовою академічної культури. Історичний шлях до такого всебічного розуміння і осягнення знання та ролі університетів був довгим і складним, сповненим

то протистоянням, а то взаємодоповненням раціональними та ірраціональними концептами, принципами індивідуалізму та соціально-орієнтованої поведінки.

Основною метою (місією) вищої освіти в нашій країні визначено «інтелектуальний, культурний і професійний розвиток особистості, формування якісного людського капіталу та згуртування суспільства для утвердження України як рівноправного члена європейської спільноти, розбудова ефективної інноваційної конкурентоспроможної економіки та забезпечення високих стандартів якості життя» [2]. В цілому вказане визначення перегукується з сучасними визначеннями, що містяться в нормативно-правових актах багатьох країн.

В Україні, хоч і дещо пізніше за інші країни, також напроцьовано великий масив нормативних документів, які стосуються питань академічної доброчесності. Достатньо повно вони проаналізовані в роботах [3; 4; 5].

Сьогодні в нашій країні відбувається впровадження і розбудова нового стандарту менеджменту якості ДСТУ ISO 9001: 2015 [6], який поширюється і на освітньо-наукову сферу. В Законі України «Про освіту» передбачено, що «система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти) може включати: систему та механізми забезпечення академічної доброчесності» [7]. При цьому «педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані: дотримуватися академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій діяльності» (ст. 54). Визначення академічної доброчесності наведено у ст. 42 зазначеного закону. В тій же статті перелічені і види порушення академічної доброчесності: академічний плагіат; самоплагіат; фабрикація; фальсифікація; списування; обман; хабарництво; необ'єктивне оцінювання; надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Слід враховувати, що «академічна доброчесність базується на синергії дій керівників, оцінювачів та рядових учасників наукового та освітнього процесів [8]. У 2019 році на виконання вимог закону «Про вищу освіту» почав свою діяльність орган управління, уповноважений на реалізацію державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. «Одним з пріоритетних напрямків у діяльності НАЗЯВО стало сприяння академічній доброчесності як у безпосередній діяльності (зокрема, діяльність Комітету з питань етики), так і шляхом формування принципів та практик дотримання академічної доброчесності на рівні закладів вищої освіти, в тому числі здобувачами освіти, у процесі акредитації освітніх програм» [9].

Важливе значення у підтриманні культури академічної доброчесності в закладах освіти мала й Постанова Кабінету Міністрів України

«Про затвердження Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації» від 26 серпня 2021 р. № 897 [10] та «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44.

Можна в цілому зазначити, що у попередні роки академічна доброчесність розглядалася переважно як моральна, етична проблема, яка більше стосувалась характеру людини, а менше – вихідних причин, які призводять до академічної неправомірної поведінки. Наразі, в умовах активного використання онлайн навчання, розвитку ІКТ, застосування штучного інтелекту в процесах прокторінгу, запровадження STEM-, STEAM-, STREAM-освіти багато дослідників звертають увагу на необхідність зміни підходу до розуміння академічної доброчесності з негативного на позитивний, від вказівки «як не треба діяти» до вказівки «як необхідно діяти» у змінених освітніх умовах, які потребують формування соціально-технічної відповідальності [11; 12; 13], оновлення «суспільного договору між академічною громадою та її членами» [14]. Разом з тим, широкого поширення набули критичні дослідження щодо осмислення соціально-технічних механізмів академічної доброчесності та, зокрема, етики використання штучного інтелекту під час онлайн-прокторінгу, перевірки робіт на плагіат, принципів FATE [15; 16].

Оскільки використання онлайн-курсів, як очікується, продовжить розширюватися, викладачі та адміністратори стикаються з проблемою розробки методів адекватного оцінювання навчання студентів в онлайн-середовищі, зберігаючи при цьому академічний рівень чесності. Існує багато нових способів шахрайства, деякі є унікальними для середовища онлайн-курсів, а деякі також поширені і під час очного навчання: завантаження робіт з Інтернету та заява про них як про власну роботу, використання матеріалів без дозволу під час онлайн-іспиту, спілкування з іншими студентами через Інтернет для отримання відповідей або залучення іншої особи до складання онлайн-іспиту або завдання, а не студента, який надсилає роботу. Зокрема, як викладачі, так і студенти сприймають онлайн-тестування як таке, що передбачає більше можливостей для списування, ніж у традиційному навчальному середовищі під наглядом викладача. Головними проблемами є співпраця студентів і використання заборонених ресурсів під час іспиту.

Варто звернути увагу на ті новації, які містить Постанова КМ України від 12 січня 2022 року № 44 щодо порядку присудження ступеня доктора філософії в частині використання електронного підпису здобувача, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису (з використанням кваліфікованої електронної позначки часу) при оприлюдненні дисертації поданої до захисту, а також розміщенні рецензій (відгуків) та в інших випадках. Саме використання сучасних технічних можливостей безпосередньо спрямоване не тільки на полегшення обігу інформації, а й забезпечення

її прозорості, достовірності та відповідності умовам, визначеним в означеному нормативному документі. Це своєю чергою гарантує дотримання вимог академічної доброчесності всіх суб'єктів, залучених до процедури присудження ступеня доктора філософії або скасування рішення разової спеціалізованої ради про присудження ступеня доктора філософії. Наразі означені норми передбачені в інституційних Порядках присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради багатьох ЗВО України.

Наразі запровадження нових та вдосконалення вже існуючих дієвих механізмів запобігання академічним правопорушенням при очній та дистанційній формі освітньо-науково процесу, що є причиною академічної недоброчесної поведінки, потребує активної реалізації. Крім того, варто підтримати тих науковців, які наголошують на необхідності розробки окремого закону про академічну доброчесність [3; 17], який би враховував змінені умови здійснення навчального та наукового процесів.

Список використаних джерел:

1. The Bucharest Declaration concerning Ethical Values and Principles for Higher Education in the Europe Region (2004), Higher Education in Europe, 29:4, 503–507/ DOI: 10.1080/03797720500083922
2. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>
3. Kuznetsova Natalia S., Nazarov Ivan V., Yefimenko Leonid V. Areas of reforming the statutory regulation of academic integrity in Ukraine. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. Vol. 28. No. 3. 2021. 176–185. <https://doi.org/10.37635/jnalsu>
4. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
5. Ульянова Г. О. Академічна доброчесність в умовах дистанційного навчання [Лекція] ./ Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні : Всеукраїнське науково-педагогічне підвищення кваліфікації. URL: <https://cuesc.org.ua/novini/vidbulas-lektsiya-prisvyachena-akademichnij-dobrochesnosti-v-umovah-distantsijnogo-navchannya/>
6. ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT) Системи управління якістю. Вимоги. Київ, 2016. URL: <https://khoda.gov.ua/image/catalog/files/%209001.pdf>
7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
8. Сторченко І., Серебряков М. Аналітична записка. Академічна доброчесність : аналітичний звіт та рекомендації (за підтримки USAID в рамках проекту «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія!»). URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/Analitichna-zapyska-akademichna-dobrochesnist.pdf>
9. Назаров І. Законодавчі ініціативи Національного агентства у сфері формування простору академічної доброчесності. 15 вересня 2021 р. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjkwMjQ=c9c8c2d09e05e7d3665261403a811560.pdf>

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації» від 26 серпня 2021 р. № 897. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/897-2021-%D0%BF>
11. Ashford T. (2021). App-centric Students and Academic Integrity: A Proposal for Assembling Socio-technical Responsibility. *Journal of Academic Ethics*, 19(1), 35–48. <https://doi.org/10.1007/s10805-020-09387-w>
12. Gilmore J., Vieyra M., Timmerman B., Feldon D. & Maher M. (2015) The Relationship between Undergraduate Research Participation and Subsequent Research Performance of Early Career STEM Graduate Students, *The Journal of Higher Education*, 86:6, 834–863. DOI: 10.1080/00221546.2015.11777386.
13. Turner K. L., Adams J. D. & Eaton S. E. Academic integrity, STEM education, and COVID-19: a call to action. *Cult Stud of Sci Educ* 17, 331–339 (2022). <https://doi.org/10.1007/s11422-021-10090-4>
14. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ, 2016. 234 с.
15. Davies H. C., Eynon R., & Salveson C. (2021). The mobilisation of AI in education: A Bourdieusean field analysis. *Sociology*, 55(3), 539–560. <https://doi.org/10.1177/0038038520967888>
16. Henry J. V., & Oliver M. (2022). Who Will Watch the Watchmen? The Ethico-political Arrangements of Algorithmic Proctoring for Academic Integrity. *Postdigital Science and Education*, 4(2), 330–353. <https://doi.org/10.1007/s42438-021-00273-1>
17. Проект Закону України «Про академічну доброчесність». URL: <https://cutt.ly/GLQsFAY>

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна культура, академічний успіх, етика, інтелект.

Key words: academic integrity, academic culture, academic success, ethics, intelligence.

ГАЛУПОВА ЛАРИСА ІГОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
кандидат юридичних наук*

ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА КОНТЕНТ, РОЗМІЩЕНИЙ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

На сьогоднішній день, продовжується тенденція до збільшення кількості користувачів соціальних мереж. Через карантинні обмеження та введення режиму воєнного стану, суспільні відносини перемістились в Інтернет – середовище та соціальні мережі, зокрема. За допомогою соціальних мереж можна дізнаватись новини, знаходити розважальний контент, розвивати свою творчість, транслювати своє життя, захоплення та популяризувати товар або послугу, що особа надає.

Шамота Олександр Володимирович

Актуальні питання визначення гендерної рівності
в шлюбно-сімейних правовідносинах 547

Богомолова Валерія Сергіївна

Актуальні напрями вдосконалення процедури видачі
мікрокредитів в умовах воєнного стану. 550

Ващак Владислав Анатолійович

Ознаки саморегулювання в інтернеті 552

Веретільник Анна Ігорівна

Криптовалюти як об'єкт цивільних прав. 555

Колісниченко Сергій Васильович

Автомобільні дороги як об'єкт цивільних правовідносин 557

Маршук Юлія Сергіївна

Інформаційні права у сфері охорони здоров'я та їх захист. 559

Московчук Роксолана Петрівна

Виконання банківських договорів в умовах війни 562

Оскілко Олексій Олегович

Окремі питання захисту прав жінок-військовослужбовців
в Україні 564

Первак Анна Дмитрівна

Нормативно-правова регламентація соціального підприємства
як важливий крок у напрямку європейського розвитку України 567

Ткалич Максим Олегович,

Толмачевська Юлія Олегівна

Договір перевезення учасників спортивних змагань –
осіб з інвалідністю 569

Цуняк Ірина Геннадіївна

Валютні форварди 571

СЕКЦІЯ 24

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитоновна Олена Іванівна

Концепція «комп'ютерної симуляції» та категорія
«віртуальної власності» 574

Ульянова Галина Олексіївна

Стягнення компенсації за порушення авторських прав. 578

Бааджи Наталія Пилипівна

Академічна доброчесність як складова академічної культури 580

Галупова Лариса Ігорівна

Захист авторських прав на контент, розміщений
у соціальних мережах 584